

ÖK 2006

ÖREBRO-KAROLINAREN

Nummer 66

2006

ÖK 2006

ÖREBRO-KAROLINAREN

Redaktör:

Olle Vävare

Årsskrift utgiven av
SÄLLSKAPET ÖREBRO-KAROLINARE I STOCKHOLM
OCH SÄLLSKAPET KAROLINARE I ÖREBRO

Nr 66 2006

Innehåll

<i>Verner von Heidenstam, Vid Fagertärn</i>	4
<i>Olle Vävare, Erland Bohlin, Förord: O, gamla klang- och jubeltid</i>	5
<i>Jürgen Bensch, Sjungom studentens lyckliga dag</i>	7
<i>Sten-Eric Holmer, Karroglimtar från hedenhös</i>	9
<i>Eric Edlund, På två hjul runt Danmark 1947</i>	12
<i>Erland Bohlin, Minnen från Karros 50-tal</i>	13
DEN RÖDA NÄCKROSEN 150 ÅR	
<i>Olle Vävare, Örebro-Karolinare gjorde fyndet i Fagertärn</i>	19
<i>Maud Wallsten, Projekt Rädda röda näckrosen</i>	25
<i>Mathilda Hagerud, Karro-andans vara eller icke vara</i>	27
<i>Leif Lindström, Gumaeliusättlingar från Chicago och skolutveckling i vardagen</i>	29
Fyra studentjubileer	33-36
<i>Olle Vävare, Musikaliskt vårmöte med Birger Källén</i>	37
En hundraårig Örebro-Karolinare	38
<i>Olle Vävare, Bokhyllan</i>	39
Sällskapens styrelser	40

VID FAGERTÄRN

Ur dess väglösa ro
skjuta näckrosor opp,
men dess öppnade knopp
är som andras ej färgad i snö,
ty i Tivedens mo
är hon purprande röd,
där hon simmar i glöd
över vildmarkens nattsvarta sjö.

Verner von Heidenstam

O, gamla klang- och jubeltid!

VISST ÄR det så, att ju mera åren går, desto fler blir alla de minnesdagar och jubileer som man kan stanna upp vid för att smaka på minnen av skilda slag. Det har råkat sig så, att den här årgången av vår årsskrift blivit ganska välförsedd med sådana återblickar. Det är 1950- och 1960-talen som hamnat i fokus. Flera studentklasser med jubileumsårtal har rapporterat om sina träffar på gamla kära Karro. Det är bara att hoppas att detta inspirerar kommande års jubilarers att berätta för årsskriftens redaktion om sina klassträffar. Vi uppmärksammar också att en hundraåring i våra led — en verklig jubilar!

Som läsaren redan kunnat notera på titelsidan står från och med denna årgång båda sällskapen Örebro-Karolinare för utgivningen av årsskriften. Man skulle kunna säga att årsskriften fått en lokalredaktion i Örebro, och det är något mycket positivt. Som lokalredaktör har inträtt ordföranden i Sällskapet Karolinare i Örebro, Erland Bohlin.

SPECIELL UPPMÄRKSAMHET ägnas åt en mycket praktfull och älskad jubilar hemmahörande i det sydvästra hörnet av Närke: den röda näckrosen i Fagertärn. Det var en julidag 1856 som Örebro-Karolinaren Bernhard Kjellmark gjorde sig mödan att uppsöka den lilla sjön Fagertärn och där fick bekräftelse på att lokalbefolkningens skröna om en röd näckrosart faktiskt var sann. Detta 150-årsjubileum är värt att uppmärksammas.

Huvuddragen i berättelsen är säkert känd av alla, men en del nya fakta har tillkommit, och det gör vår berättelse delvis ny.

Ett sådant faktum är det räddningsprojekt för att öka antalet röda näckrosbestånd som limnologen fil.dr Maud Wallsten leder och som hon berättar om i en artikel av stort intresse.

Tyvär är den röda näckrosens framtidsutsikter ganska dystra, men Maud Wallstens arbete kanske kan leda till att den kan frodas i sin tjärn och glädja även kommande generationer.

ÄVEN SOM student skulle Bernhard Kjellmark (1832-1896) ha kunnat fira ett jubileum i år. Han avlade sin mogenhetsexamen 1851, dock inte i Örebro utan i Uppsala. På denna tid rådde nämligen ännu den regeln att denna examen kunde avläggas endast på universitetsorter. Examen var ett inträdesprov till universitet, inte en avgångsexamen från gymnasium. Det var först 1864 som ett antal landsortsgymnasier — bland dem Karolinska läroverket — fick "dimissionsrätt" (examensrättigheter). Nästan hela sin skoltid var Bernhard Kjellmark (född i Hovsta och son till kyrkoherden i Axberg) elev vid Schola Carolina i Örebro. Så visst var han en Örebro-Karolinare! I Uppsala disputerade han för filosofie doktorsgraden i nordiska språk redan 18357 varefter han prästvigdes (!) i Strängnäs 1858. Han återvände till sin hembygd när han 1879 utnämndes till kyrkoherde i Axberg, alltså till den tjänst som hans far innehaft.

MED DESSA små kommentarer till innehållet önskar vi våra läsare en trevlig stund med årsskrift nummer 66. För att snabbt komma i god stämning inleder vi med Student-sången.

Håll takten och håll till godo!

Olle Väware

Erlend Bohlin

”Sjungom studentens lyckliga dag...”

Jürgen Bensch, Karrostundet 1951, skrev våren 1951 en uppsats vars ämne ligger oss alla nära hjärtat.

VÅR — UNGDOM — den vita mössan — det är väl nog för att man skall ryckas med av den berusande glädje som prins Gustafs studentsång besjunger. Den vita mössan, som i många mödans år hägrat i fjärran som någonting ouppnåeligt, har blivit verklighet. ”Sjungom studentens lyckliga dag...” — här frågar man inte efter om man kan sjunga eller inte! Den hesa sången blir därför sällan njutbar, musikaliskt men genom sin spontanitet låter den övertygande och därför ändå vacker.

Visst är det optimism som sprudlar fram ur dessa ord: Låtom oss fröjdas i ungdomens vår, än klappar hjärtat med friska slag. Den ljusnande framtid är vår!! Hoppet är vår vän. — Skolan stänger för sista gången sina dörrar bakom oss. Vilken härlig känsla redan detta måste vara! Fri! Fri! Nu är det jag själv som sitter vid rodret, det är jag själv som styr min lyckas färd. Livet ligger framför mig, vinkar, lockar. Och jag siktar mot mina höga ideal! Jag är ung. Jag får hoppas. Även om de gamla står och skakar på huvudet. Detta är ungdomens privilegium och styrka att kunna och få hoppas, vara optimistisk, att våga. Den som vågar han vinner.

”Sjungom studentens lyckliga dag...”, så har studenter sjungit i över ett halvsekel. Menar de verkligen att ”inga stormar än i deras sinnen bor”? Har de aldrig genomgått en Sturm und Drang-period?

Säkert har de det, precis som vi, det vore märkvärdigt annars. Men vad som skiljer studenten från den erfarne, förståndige, världsvise är att stormarna hos studenten ännu inte har framtvingat den allting förlamande resignationen.

STUDENTENS GLÄDJE är dock inte endast den: Vad det är skönt, att skolan är slut, låt oss därför vara glada! Jag tror att den även inrymmer tacksamhet för de minnen man under skoltiden fått göra till sina egna, minnen för livet. Det är inte den glädje som syns, utan den ligger i undermedvetandet och ger resonans åt själva examensyran.

Men djupast sett är det kanske denna glädje, som gör studentens dag till en lycklig dag. Lyckan är ju inte att dra på munnen och skratta utan någonting mycket djupare. Och det är väl denna glädje, som lever kvar och blossar upp igen, när gamla klasskamrater träffas för att fira studentjubileum.

Studentexamen, det är en milstolpe på livets väg. Då riktar samhället sina ögon på oss med förväntningar. Du är ung, du har möjligheter, du har plikter, ansvar. Nu skall ditt liv få innehåll, du skall göra din insats, lämna ditt bidrag. Vi har misslyckats, gör du det bättre!

Vår framtid är sannerligen inte ljusnande! Malört är i vår glädjebägare och vill förgifta den. Men vi skall ändå sjunga ”och den ljusnande framtid är vår”, inte som en tom fras, utan detta skall vara vårt mål att skapa fred i världen, så att dessa ord blir en realitet för våra barn, när de en gång får den vita mössan och skall ut i livet.

STUDENTSÅNGEN KAN verkligen förefalla ganska verklighetsfrämmande, och det finns många, som ställer sig skeptiska till den. Den har ingenting med vår tid och dess nyttighetsideal att göra, kunde kanske passa studenterna som förr i världen roade sig i Uppsala, säger de. Men är det bara för traditionens skull, som den tas fram varje vår? Har orden absolut ingenting att säga oss? Med min uppsats ville jag få fram, att orden faktiskt inte bara är tomma fraser.

”Hoppet är vår vän, och vi dess löften tro...” — Låt oss vara optimister, låt oss sikta högt mot stjärnorna och inte resignera. Låt oss glädjas och ta vara på det ljusa i tillvaron — fördenskull behöver man ju inte blunda för de mörka sidorna, tvärtom, ingenting vore farligare! Men vårt motto skall inte vara: Sjung och var glad, ty i morgon skall du dö. Viktor Rydbergs tanke i Kantaten må bli vår: ”Gå fram du mänsklighet, var glad, var tröst, ty du bär evigheten i ditt bröst!”

Sjungom studentens lyckliga dag!

Jürgen Bensch, R III B, 19 februari 1951

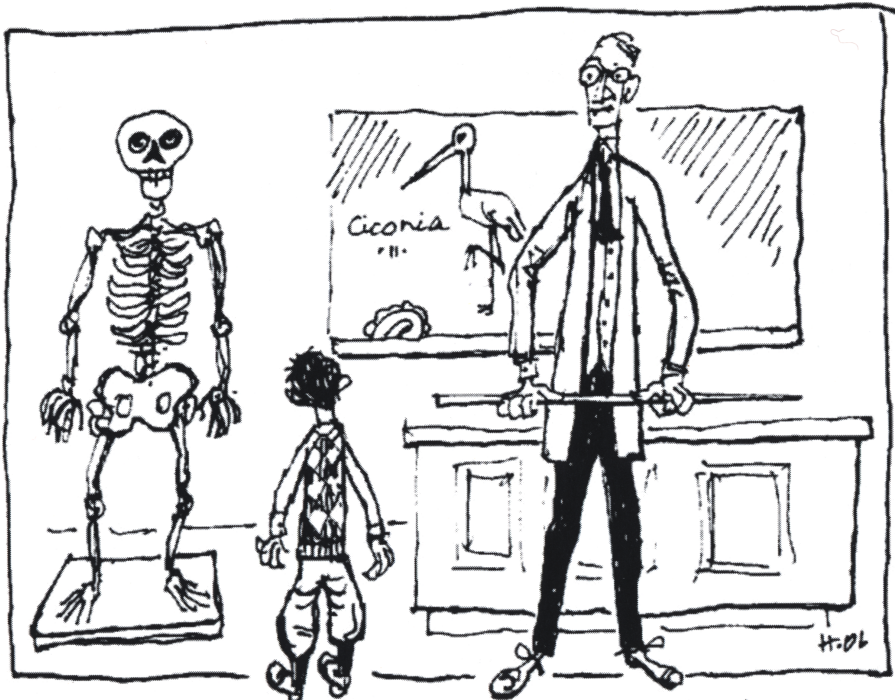
FOTNOT: Bör det skrivas ”Sjung om” eller ”Sjungom?”. Därom tvista de lärde. NE ger företräde för formen Sjungom (= låt oss sjunga). — Red.

Karroglimtar från hedenhös

Sten-Eric Holmer har skrivit ner — och illustrerat några minnen från sina år som elev på Karro. Han anger att de går "så långt tillbaka som till 1930-talet, det vill säga till hedenhös".

DEN VÄLBEKANTE "Storken" hade jag som biologilärare redan i 1⁵. I biologisalen där Storken residerade fanns ett människoskelett uppmonterat på en svart träplatta, och enligt Storken var det resterna efter en kvinna som avlidit i fängelse.

Storkens påhitt vid några av de första lektionerna var att vi elever, en och en, skulle gå fram och hälsa på skelettet. Vi skulle ta "Maja" (som han kallade damen) i hand och bocka artigt. En av oss elever uppskattade alls inte skämtet och vägrade att röra vid skelettdamen.

STORKEN och MAJA

En sån vägran respekterades men avspeglades naturligtvis i det kommande terminsbetyget.

”BRODDEN” — även han biologilärare och därtill svampexpert av rang — var ju en välkänd Örebro-profil. Jag minns en svampexkursion som Brodden ledde och som icke förlöpte så bra som han säkert räknat med.

I klassen fanns en välartad elev med efternamnet von Sydow, en skämtare med egna idéer. När vi med Brodden i spetsen vandrade ut i svampskogen passade denne von Sydow på att smita i förväg och med en för honom ovanlig energi förstöra en mångfald vackra svampexemplar i exkursionens färdväg.

Broddens rättmätiga ilska var stor och äkta. Vem som var skyldig till denna vandalisering avslöjades förvisso aldrig, och sabotaget bör numera vara preskriberat.

Brodden delade lektionssal med en annan känd Karrolärare, Ljungqvist, och dessa två — båda något koleriska — hade vissa svårigheter att samsas när det gällde alla attiraljer som förvarades i salen.

Nog så många häftiga gräl förekom då och då, även inför öppen ridå.

Ljungqvist, som i ett tidigare skede varit intagen på mentalsjukhus och blivit friskskri-ven, var en slagfärdig person. Vid ett tillfälle när ett ordskifte utbrutit ifrågasatte Brodden om Ljungqvist var riktigt klok. Denne genmälde då: ”Jag har läkarintyg på att jag är fullt normal och vid mina sinnens fulla bruk. Men det är något som du inte kan visa upp!”

WALDEMAR CARLSSON var min klassföreståndare ett par år — den ende av lärarna som hade WC i galoscherna, enligt elevhumorn. Han besvärades från och till av förkylningar med ymnig snuva, och i samband med denna hade han för vana (ovana) att hänga upp sina väl begagnade näsdukar på tork över värmeelementet i klassrummet. Ett effektivt sätt att sprida bakterierna vidare.

Carlsson använde sällan svordomar även om det förvisso fanns anledning ibland. Varken ”attan” eller ”för sjutton”, det vill säga rätt oskyldiga kraftord, kom över hans läppar. I stället kunde han med emfas utbrista: ”För NITTON, Holmer har inte läst på läxan nu igen!” — Observera att namnet här används endast som exempel...

Sten-Eric Holmer

UR ETT KOLLEGIEPROTOKOLL FÖR 143 ÅR SEDAN

Stå upp när du svarar!

SOM MINDRE lämpligt ansågs, att ungdomen på läroverkets mellanstadium, 4:e och 5:te klasserna, i sittande ställning, såsom hittills varit vanligt, avgåve under lektionerne sina svar eller uppläste föresatta stycken, alldenstund rösten då vanligtvis ej höjdes till erforderlig styrka, tillbörlig uppmärksamhet kanske icke heller ägnas varken åt frågan eller svaret, som bör avgivas, lärjungen ofta nog icke kan observeras, då han sitter nedkrupen bland sina kamrater, viskning svårligen förekommas o.s.v., beslöts, på framställning av lektor Brodén, det samtliga ynglingar i nämnde talrika klasser, hädanefter, när de ropas, rese sig och förbliva stående, intill dess förhöret med var och en slutats, vilken förändring skulle av Rektor påbjudas, och redan med instundande torsdagslektionerna taga sin början.

26.3.1863

På två hjul runt Danmark (nästan) 1947

DETTA FOTO togs vid västra utfarten från Köpenhamn den 24 augusti 1947. Det visar fyra glada sörmland-närkingar, tillika före detta Karroelever och tidvis medlemmar av Sällskapet Örebro-Karolinare, på väg att med hjälp av lättviktsmotorcyklar ta sig runt Danmark (Själland-Fyn-Jylland). De har vad man i våra dagar skulle betrakta som bristfälligt utrustning och olämplig klädsel.

Tre av fordonen gick sönder under färden och måste till dryga kostnader fraktas tillbaka till Sverige. Endast undertecknad Edlund tog sig ända till Frederikshavn och sedan vidare till Örebro på en treväxlad DKW 98 cc.

Ynglingarna är (med framtida yrken angivna) från vänster vice riksbankschefen Kurt Eklöf (1925-1995), åklagare Björn Fogelberg (1923-1994), adjunkt Eric Edlund (född 1926) och advokat Lennart Malmros (1925-1987). — Lennart Malmros blev aktiv medlem i Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm och var sällskapets sekreterare 1957-1960.

Nedtecknat av Eric Edlund i juli 2006.

Minnen från Karros 50-tal

Anteckningar från en kväll med Sällskapet Karolinare i Örebro i november 2005 samt några anekdoter som anknyter till ämnet.

ÖREBRO-SÄLLSKAPET hade bett Per-Åke Strid, som med boken "Mansborgen" gett en initierad skildring av sina år på Karro, att botanisera bland sina minnen och locka andra att berätta sina. Vi hade också bjudit in Karros pensionärsklubb, och det blev tillsammans ett trettiotal personer som samlades i den nybyggda delen av biblioteket.

Bland dem fanns till exempel Pereric Boström (student 1946), som ju varit såväl elev, lärare som rektor på skolan, samt Gerd Thurffjell och Maja-Stina Bengtsson, som fick höra sina män hedras som goda lärare.

Det var också en hel del svåra minnen som kom upp till ytan, visserligen typiska för sin tid men trots tidsavståndet knappt utan skimmer av försoning över sig. Jag har här försökt återge en del av det som berättades, men med viss diskretion i fråga om namn.

NÄR PER-ÅKE Strid (student 1958) började i ettan var han ett av de få arbetarbarn som fick gå vidare, och han har först efteråt förstått hur mycket hans pappa fick utstå från sina kamrater på CV för detta "högmod". Men i skolan hade inte Per-Åke mött några sådana reaktioner, vare sig från lärare eller från klasskamrater. Möjligen bidrog till det att hans första klassföreståndare, "doktor" Burman, var socialdemokrat, vilket ansågs originellt och ledde till att han låg i ständig konflikt med rektor. Kanske var det för att kunna ha Burman under särskild observation som deras klassrum låg närmast rektorsexpeditionen? Burman försvann sedan snabbt från Karro.

Burman var "reko" och ett under av demokratiskt sinnelag. Enligt reglerna skulle tre anmärkningar leda till nedsatt betyg i ordning eller uppförande, men Burman frågade först: "Vill du ha stryk eller anmärkning?". Svarade man då "stryk" för att slippa nesan att komma hem nedsatt betyg, tog han tag i polisongerna och lyfte — det gjorde hemskt ont, men ansågs vara ett uttryck för hans hygglighet.

MEN INTE heller rektor Ursing hade motarbetat Per-Åke som arbetargrabb. Tvärtom hade Per-Åke en gång blivit kallad till rektor för missade morgonböner (därför att tåget till CV inte följde några tidtabeller), och nu väntade han sig en utskällning när han gick sin Via Dolorosa — men Ursing hade bara varit knäpptyst. Det var det hela!

Det var många som blev kvarsittare. Av de 36 som började i ettan fanns bara 12 kvar i 4⁵, och när de kom till L III⁴ tillkom 10 kvarsittare, varför klassen delades. Det fanns därmed för en gångs skull två paralleller på latinlinjen. Av studentkamraterna blev en advokat, en gymnasierector, en kyrkoherde, en resebyrådirektör och en professor i pedagogik ("Fy f-n vad hemskt det var på Karro", sa han när han fått en hel sommar förstörd efter att ha läst "Mansborgen").

SEDAN 1946 var engelska det första främmande språket och Per-Åkes klass fick "Krossen", som påstod att han varit boxare, men som aldrig varit i England och talade engelska med tydlig småländsk brytning. Han kunde en ordvits, och den berättade han en gång per termin i alla klasser: "Kyrkängeln är skinande vit, men skinnknuten är en vinande skit."

Efter en misslyckad start i engelska fick klassen "den lysande lilla läraren" Anna-Stina Björklund i 3⁵ och i tyska fick de Sven Bengtsson, "som lyfte oss". "Storken" har ju blivit berömd/beryktad och det finns många historier om honom, men Per-Åke hade haft svårt att skriva kritiskt om en del av lärarna. "De mortuis nil nisi bene" ("Av de döda återstår bara bena" som en elev översatt det). "Bladlusen" hade vissa fördelar men tråkiga förhörsmetoder, och han gillade att sätta anmärkningar.

"Ita" led av stereotypi och upprepade "så", det vill säga "ita" på latin, i varje mening. Han var ämabel och satte aldrig anmärkning men använde ett eget uttryck när en elev skulle översätta: "Han Strid, pressa nästa punkt!"

EFTER SKANDALEN då fyra elever ertappats med att dricka sprit i klassrummet i Centralpalatset strax före studentexamen och det visat sig att de fyra var söner till några av samhällets stöttepelare, (vilket Per-Åke berättar om i "Mansborgen") följde en fortsättning. Vid studentmiddagen på Frimis, då det serverades en hel del alkohol, blev en av klasskamraterna något överförfriskad och sa: "Nu grabbar ska jag gå till Ita och tala om för honom att han heter Ita" — för det visste ju alla utom Ita själv. När han sagt det till Ita, som satt bredvid rektor, blev dennes svar: "Så, så, varför det?"

Trots allt sammanfattade Per-Åke sina år på Karro med att han är oerhört tacksam för dem och att han hade tur som fick gå där.

PERERIC BOSTRÖM hade också haft "Storken", som med orätt bestraffat honom för att ha skrivit "Storken". Pereric hade klagat hos sin far, som var fil.kand. liksom "Storken", vilken dock som alla lärare på den tiden krävde att bli titulerad "doktor". Pappan ringde och frågade efter "Kandidaten" och det var straff nog. När Pereric kom tillbaka som lärare 1955 hade "Storken" slutat, men när Pereric någon gång mötte honom gick det en ilning i ryggen.

Staffan Carlsson (realexamen 1952) berättade om en nykommen elev, som inte hört något om "Storken" men som fascinerad hade följt efter honom tills "Storken" på Storbron gav honom 25 öre i tron att han var en tiggare.

PH Sollén (student 1954) hade ett oförglömligt minne från badhuset, där han fick se den smale och gänglige "Storken" stå på händerna i bassängen! Att "Storken" var gift och hade två barn var det inte alla närvarande som visste, men någon kunde berätta att särskilt "Storkens" barn fick känna på att det kan vara svårt att vara lärarbarn.

SÅ KOM samtalet in på Sam Adrian, och någon menade att han blev lat de sista åren vilket hängde samman med att han sökt en inspektörstjänst och sedan kände sig förbigången. Pereric berättade om en storguxen kille, som gick om ettan och som vägrat lyda order. Sam lät honom välja mellan anmärkning och aga och då pojken valde aga fick han känna på hur stark Sam var.

Han satte betyg efter hur många armhävningar man kunde prestera, och Olle Berglund, sedermera känd från TV, blev den som vann i sin klass.

Men vi blev också påmind om att Sam gick till fabrikena i Örebro och erbjöd arbetarna frivillig gymnastik, vilket förut varit förbehållet medelklassen.

Karros lärarlag våren 1951 efter en föga minnesvärd insats i en fotbollskamp på Alnängarna mot ett elevlag. Vi har kunnat identifiera de flesta av de tappra kämparna men inte alla: bakre raden från vänster Birger Antonsson, Tage Sahlin, Carl-Olof Bergström, Holger Krabbe, Arne Lundberg och Birger Källén, de två i mittenraden är okända, främre raden Jeppson, Ragnar Blidberg och ?.

— Foto ur Olle Väwares album.

”Kusken” väckte många minnen. Han kom aldrig i tid, men när han kom hördes hasande steg i korridoren. Han kom in i klassrummet och sa: ”Mache die Tür zu, bitte” och hängde av sig rocken. Så började förhöret, då man skulle översätta svåra tyska ordvändningar.

Pereric berättade åskådligt hur ”Kusken” (= han som kör alla) började med att fråga ettorna: ”Varifrån kommer du, lille vän?”. Svarade man då ”Kumla”, sa han: ”Det blir BC!”, men sa man ”Hallsberg” viftade han med armarna och ropade: ”Det blir C!”. Så mycket misstrodde han de lärare han visste att de haft — men han gav alla samma chans att höja sina betyg när de haft honom själv tillräckligt länge. Å andra sidan fick vi också höra om en elev som kissade på sig varje lektion han hade ”Kusken”.

ULF RASMUSSEN (student i Uppsala) kunde berätta att Lars Orup blivit underkänd i tyska i studenten för ”Kusken”. Lars reste sedan till Berlin, där han fick beröm för sin goda tyska. ”I Sverige är det så höga krav att jag blev underkänd i tyska i studenten”, svarade han.

”Observandum sed non imitandum” var ett av ”Fimpens” favorituttryck vid genomgången av den svenska grammatiken. Han gav alltid samma skrivningar, och därför underkände han en lillebror därför att han utgick från att denne fuskat. Under kriget blev han inkallad och då kom en ung A-student som läste i Uppsala, som vikarie och franskan bara flödade ur honom. Han hette Carl-Olof Bergström!

PH Sollén kom ihåg detaljer från sitt första möte som 15-åring med en kvinnlig lärare i engelska, ”en snäcka i rutig, brungul kjol som gick till knäna, och collegetröja i gult”. Hon satte sig på katedern och la det ena benet över det andra och sa att hon hette Hilla-Britta Bengtsson. ”Det här törs jag berätta, för det har jag själv sagt till Hilla-Britta” — numera Lindeberg, sedermera rektor på Risbergska och still going strong.

LASSE HALLMÉN (student 1964), som denna minnenas kväll fanns på plats liksom sina tre bröder, vittnade om att han på en lektion i 1⁵ svenska för ”Bröd-Lisa” skulle berätta en rolig historia. Han tog en ur NA, som han då inte själv förstod: ”Annons under Önskas byta: Tvåmanstält bytes mot barnvagn”, och den sortens blamager är vi väl många som känner igen?

Lasse mindes också en incident från R I. De hade fått en anskrämlig vikarie i tyska, som med rätt eller orätt hade fått för sig att Lasse och Göran Gunnarsson bytt plats. Hon sa till att de skulle gå till Ursing och anmäla sig, och då de vägrade trippade hon själv över till honom. Sedan kom det ett brev hem att de skulle söka upp rektor för samtal, men när de kom till honom, vederbörligen rädda, var han mycket timid och förstående, så Lasse undrade om kanske han inte heller gillade vikarien.

Per-Åke berättade ett exempel på att rektor Ursing också kunde vara hård. Vid ett skutt hade några druckit alkohol, och sedan kom vaktmästaren och hämtade de misstänkta pojkarna från lektionen en efter en. Ingen erkände, men då sa Ursing att ”A” hade erkänt och då föll den andre till föga och erkände för sin del. Han ensam fick D i uppförande. Så tvingade Ursing en lärare att ge C i ett ämne, och eftersom pojken inte hade någon kompensation i betyget blev han underkänd i studenten.

HANS DAHLSTEDT, student 1944, påminde om Gustav Berger, den ende läraren som inte hade något smeknamn. Han var så idrottstokig att det var knappt han ville vara med på sin äldsta dotters dop, som tidsmässigt sammanföll med en kvalmatch för ÖSK. När Hans skulle säga adjö i kollegierummet efter studenten, sa Berger till honom att han tänkt föreslå att de skulle köra honom, eftersom han behövdes så väl i bandylaget.

Lasse Hallmén menade att Berger var pedagogiskt progressiv när han bara satte plus-poäng, men att det å andra sidan gjorde det alltför lätt att få överbetyg.

Det förekom ju också att eleverna mobbade lärare, till exempel ”Fläsk-Tarzan”, ”Tomten” och vikarien ”Renlaven”, och vi undrade om det var så att eleverna skapade jämvikt mellan lärare som förtryckte dem och andra lärare som visade svaghet. Men kvar står frågan varför en del lärare hade detta behov att mobba sina elever hade de själva varit mobbade som barn?

Att lektor Helge Heimer konstruerade ett eget världsspråk, mondial, är ju väl känt men kanske inte att man i H C Andersen-museet i Odense kan läsa en saga översatt till mondial. Janne Hallmén (student 1950) berättade att han en gång skrivit ett brev till Heimer på mondial.

ATT GRUNDTONEN denna minnenas kväll ändå var positiv med det perspektiv som åren gett är väl ett tecken på att fler kan instämma i Per-Åkes tacksamhet för skolåren på Karro. Om de här axplocken kan locka andra att minnas och föra dessa minnen vidare till Karros arkiv, gärna via Örebro-Karolinaren, blir jag som ”arkivarie” mycket glad och tacksam! Adressen finns i styrelserutan!

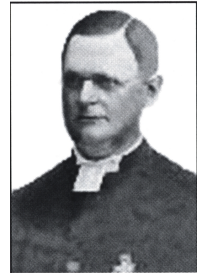
Erland Bohlin

Örebro-Karolinare gjorde fyndet i Fagertärn

Det är i år 150 år sedan Bernhard Kjellmark, prästson från Axberg och elev vid Schola Carolina, fann de röda näckrosorna i Fagertärn och gjorde "Europas vackraste vilda växt" allmänt känd.

Här berättar Olle Vävare denna historia, som nu även handlar om blommans framtid.

DET VAR inte en ren slump att den 23-årige prästsonen från Axberg Bernhard A. Kjellmark kom att "upptäcka" den röda näckrosen i en liten skogssjö i Tiveden i södra Närke. Han var sommarlovsledig från studierna i Uppsala när han sommaren 1856 besökte sin äldste bror, som hade en tjänst som inspektor vid Aspa bruk. Där fick han höra en beskrivning av röda näckrosor i en liten sjö, kallad Fagertärn, några kilometer från bruket vid Vätterstranden. Bernhard Kjellmark var botaniskt kunnig och visste att näckrosor endast fanns i vit och gul färg. Han blev därför nyfiken på berättelsen om röda näckrosor och tog sig en julidag 1856 mödosamt, med brukets skogvaktare som vägvisare, fram till Fagertärn. Och se, där blommade mängder av röda näckrosor på tjärnens mörka vattenyta!

Bernhard Kjellmark

Så här har Bernhard Kjellmark själv beskrivit sitt möte med Fagertärns näckrosor: "Den sällsamma syn som här mötte ögat, står lifligt i mitt minne, när jag vill framkalla den. Här voro ruggar af hvita eller gula näckrosor, men ännu flera af nu först skådade röda, hvilka prunkade i törnrosornas mångskiftande färger, från den mörkrödaste till den skära. Och dessa rosor voro märkbart större än de hvita, likasom äfven de simmande bladen, mellan hvilka rosorna stodo upp, voro mycket stora. — — —".

INGEN SLUMP, alltså, utan det var goda kunskaper i botanik i kombination med en portion vetenskaplig nyfikenhet som förde Bernhard Kjellmark likt en upptäcktsresande till denna plats inne i Tivedens skogar. Han förstod genast att den röda näckrosen var en botanisk sensation och försåg sig med ett antal granna exemplar som han sedan förde med sig till Uppsala. Ett exemplar pressade han och lade in i sitt herbarium, och det kan än idag beskådas på botaniska institutionen i Uppsala. I hans dagboksanteckningar framgår att han också noterade andra observationer under vandringen i Tiveden se bild härintill.

I hans utförliga rapport om vandringen till Fagertårn kan man läsa: "Här har ännu aldrig någon botanist varit. Eljest skulle ovillkorligen rosen varit känd. Har måhända uppkommit i senare tid genom hybridisering?"

DEN 29 JULI 1856 var Kjellmark åter i Uppsala och uppsökte sin lärare i botanik, professor *Elias Fries*. Denne kunde genast bekräfta att den röda näckrosen i Fagertårn var dittills okänd i botaniken och unik i Europa. Nyheten tillkännagavs officiellt första gången av botanikern *K.J. Lönnroth* under rubriken "En röd Neckros" i Botaniska Notiser samma år. Första gången den röda näckrosen omnämns i en flora var i Hartmans flora 1858, och i följande upplaga (1861) blev den beskriven med sitt officiella latinska namn *Nymphaea alba L.*, var. *rosea C. Hn.*

En dag var jag till en sjö vid namn
Fagertårn, der jag påträffade
 röda näckrosor, liksom de hvita utom
 hvad färgen beträffar. Der ligger
 en gård vid namn Kodjan, hvilkas
 ken Finnar sägas först hafva
 upptagit. Mårne namnet
 är af finskt ursprung?
Campanula glomerata växer
 vid kung Walters hög.

1893 konstaterade professor (och Karro-studenten) *Rutger Sernander* att den röda näckrosen även fanns av arten *Nymphaea candida*.

Mera latin: Blomman fick av Elias Fries benämningen *Maximus et speciosissimus in Europa flos*.

RYKTET OM den röda näckrosen spred sig snabbt både i och utom Sverige. En känd episod är när Örebro-lektorn Carl Hartman på 1860-talet presenterade blomman vid ett skandinaviskt botanikermöte i Oslo och avslutade sitt föredrag med att kasta ut ett stort fång röda näckrosor till de jublande åhörarna!

Nu följde några dramatiska decennier för den röda näckrosen. Den blev en eftertraktad blomma främst i dammar vid slott och herresäten men också i botaniska trädgårdar i hela Europa.

Så sent som våren 2005 blev en speciell episod från 1870-talet känd och publicerad. En botanikforskare i Königsberg (numera Kaliningrad) vid namn Robert Caspary anskaffade näckrosplantor med hjälp av en svensk kollega. 1871 sålde han några exemplar till den franske botanisten Bory Latour-Marliac som annonserade dem i sin katalog. En av köparna blev konstnären Claude Monet, som planterade dem i sin trädgård i Giverny.

Det var alltså näckrosor med ursprung i Fagertärn som Monet använde som motiv på en mängd målningar (bilden visar en av dessa).

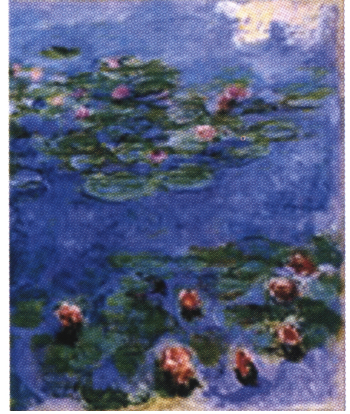
Dessa uppgifter publicerades våren 2005 i Svensk Botanisk Tidskrift 99 (3-4) i en artikel av sötvattenforskaren *Maud Wallsten*, läkaren *Jan Thorsson* och genetikern *Gun Werlemark*.

Nerikes Allehandas lokalredaktion i Tiveden/Laxå fångade upp denna nyhet redan i december 2004, då NA publicerade uppgifterna första gången.

PÅ TORGET i Askersund såldes blomman knippvis och även dess frö blev handelsvara i slutet av 1800-talet. Trots att det inte fanns någon väg fram till Fagertärn fick sjön mängder av besökare. Många drog upp de röda näckrosorna med rötterna.

Lyckligtvis fanns det de som försökte hindra plundringen av den åtråvärda växten. Markägaren, bruksdisponenten *Rutger Robson* på Aspa, var en av dessa. Han förbjöd användning av den lilla båt som fanns i Fagertärn och blev känd för sin "ogina" bevakning av rariteten i brukets skog.

Om detta har fil. dr *Carl Sahlin*, disponent på Laxå bruk, berättat bland annat i en läsvärd artikel i Örebro Läns Naturskyddsförenings årsskrift 1932. Han besökte Fagertärn några gånger i början av 1900-talet och kom underfund med att det utvecklats en svart marknad botanister emellan med den röda näckrosens rotstockar som åtråvärda objekt. Carl Sahlin lämnade in en ansökan till landshövdingen i Örebro län *Theodor Nordström* om fridlysning av den röda näckrosen och av Fagertärn och dess stränder. Ansökan beviljades i en resolution av länsstyrelsen den 29 april 1905. Överträdelse av förbudet skulle medföra ett vite om 100 kronor (idag motsvarande ca 5 000 kr).

Fridlysnigen medförde att beståndet av röda näckrosor inte längre minskade så oro-väckande. Något stort turistmål blev inte Fagertärn förrän efter andra världskriget, eftersom det inte fanns någon körbar väg fram till sjön. En väg anlades av Aspa bruk (men ingen skylt sattes upp) och när bilismen växte fram ökade turistströmmen till denna snart sagt världsberömda skogssjö. Aspa bruk gjorde då och då trafikräkning på denna väg, och i Askersunds Tidning den 31 juli 1956 uppgavs att Fagertärn besöktes av ca 1 500 personer en söndag under näckrosornas blomningstid i juli-augusti.

HUNDRAÅRSMINNET AV Bernhard Kjellmarks upptäckt av Fagertärns röda näckrosor uppmärksammades med ett arrangemang i Askersunds Tidnings regi söndagen den 29 juli 1956. Inför en talrik publik vid Fagertärns strand och många röda näckrosor i full blom talade ordföranden i Norra Vättersbygdens hembygdsförening prosten Karl Bäckgren (bilden här intill). Aspa och Askersunds förenade manskörer sjöng naturlyriska sånger, bland annat Jag vet en dejlig rosa...

Även 150-årsminnet har firats, i juli 2006, med arrangemang både vid Fagertärn den 2 juli och vid näckrosdammen i Botaniska trädgården i Uppsala den 29 juli.

Under årens lopp har Fagertärn fortsatt att vara ett stort turistmål. Samtidigt har man tvingats konstatera att antalet röda näckrosor minskat. Beståndet räknas då och då, och man tvingades konstatera att det under perioden 1967-1981 krympte från 157 till 32.

Länsstyrelsen i Örebro och Askersunds kommun startade i detta läge ett projekt med stöd av bland andra Världsnaturfonden för ett vetenskapligt studium av den röda näckrosens status och framtidsutsikter. Uppdraget gick 1983 till limnologen fil.dr Maud Wallsten i Uppsala som 1985 lämnade en slutrapport men sedan fortsatt arbeta för blommans fortlevnad. — I en artikel här nedan redovisar hon sin bedömning av möjligheten att rädda den röda näckrosens från att dö ut.

DEN RÖDA NÄCKROSEN förmår inge varje besökare vid Fagertärn en speciell känsla av naturupplevelse, nästan högtid. Flera författare har beskrivit sitt möte med denna blomma. Werner von Heidenstam skrev dikten Vid Fagertärn (återgiven på sidan 4). Frans G Bengtsson beskrev i essäsamlingen ”Mest för nöjes skull” (1946) sitt möte med den röda näckrosen: ”Jag kan inte minnas att jag någonsin sett någonting som gjort ett fullt så stort intryck av makalös skönhet. Det är inte lätt att säga hur det kändes: ungefär som det skulle kännas att på en enslig promenad möta drottning Kleopatra”. I upptäcktsresanden Eric von Rosens postuma bok ”Trolltiven” (1952) liknas mötet med den röda näckrosen med en känsla ”besläktad med den andakt som griper en rättrogen buddhist när han skådar en helig lotus”.

Han simmar ut i Fagertärn och håller med handen en aning vatten i blomkalken. Det formar sig till en solgnistrande kula: ”Om mane padme hum — ”se, juvelen i lotusblomman” — buddhismens mysteriespråk försynligt!”

KÄLLOR: Främsta källa för denna artikel har varit Den röda näckrosen i Fagertärn (AV-Konsult i Lund KB, 2006), utgiven till näckrosens 150-årsminne, av Nils Gumaelius, släkting i den kända örebrosläkten G. och dessutom ättling till Bernhard Kjellmark. Till källorna hör också Sällsamheter i Närke (1978) av Sture Nilsson, Trolltiven (1952) av Eric von Rosen, Askersunds Tidning 25 och 31 juli 1956 samt Fagertärns hemsida (webadress: <http://hem.passagen.se/mh69/fagertarn/main.htm>).

Projekt Rädda röda näckrosen

Av Maud Wallsten, fil.dr., Uppsala

NÅR BERNHARD KJELLMARK kom till Fagertärn för 150 år sedan och fann fullt med rödblommade näckrosor i sjön kan jag förstå om han blev helt mållös. Den vita näckrosblomman har en verkligt vacker byggnad, men när den nu förekom med en röd färg var blomman naturligtvis helt fascinerande. När det blev känt, genom publicering i tidskriften Botaniska notiser, att det växte rödblommade näckrosor i Fagertärn, är det förståeligt att folk började ta både blommor och hela plantor ur sjön.

År 1905 fick disponent Carl Sahlin vid Laxå bruk sin begäran om skydd av den rödblommade näckrosen i Fagertärn beviljad av övermyndigheten i Örebro. Han framhöll i sin begäran att det fanns endast 235 plantor kvar i sjön med röda näckrosblommor. Det fanns inga strandnära exemplar.

NU, 100 ÅR efter fridlysningen, är situationen i sjön nästan densamma som då Carl Sahlin beskrev förhållandena för att få växten skyddad. Från början av 1900-talet och fram till dags dato har antalet plantor i sjön varierat kraftigt. Flest rödblommade näckrosor i Fagertärn fanns år 1955 (130 plantor) och 1961 (155 plantor). I juli 2006 fanns det 42 plantor och cirka 50 blommor. Där fanns inga strandnära exemplar. De flesta plantorna växer på ett vattendjup som jag anser vara närmast maximalt djup för den, lite över 3 meter. Anledningen är att Fagertärn har ett kraftigt brunfärgat vatten och något solljus kan inte tränga ner till botten på det djupet.

Maud Wallsten

FÖR FEM ÅR sedan planterade jag ut fyra näckrosplantor i Fagertärn. Ett exemplar sattes i sjöns norra del i anslutning till parkeringsplatsen, helt nära stranden. Två plantor sattes i den nordvästra viken och en planta i den södra delen av sjön. Numera finns endast en planta kvar och det är i den södra viken och på ett vattendjup av drygt en meter. Vad som har hänt de övriga är svårt att sia om.

Jag vill med mitt projektarbete i Fagertärn öka antalet bestånd av röda näckrosor i sjön. Under de år jag har arbetet där har jag observerat att när en blomma är överblommad vissnar stjälken och frökapseln sjunker ner mot botten. Eftersom plantorna växer på maximalt djup anser jag att fröna inte har någon chans att gro och växa upp till ytan. För att öka antalet plantor i Fagertärn har jag börjat med att plocka alla överblommande exemplar, det vill säga frökapslarna. Jag placerar ut frökapslarna i grunda vikar på vattendjup av cirka ½ meter. Det är områden som jag vet från tidigare inventeringar att där har vuxit rödblommmande näckrosplantor. Jag har hållit på med detta försök i två år och avser fortsätta med det arbetet i ytterligare några år. Om ett par år borde jag ha möjlighet att se resultat av mina försök, det vill säga nya bestånd med rödblommmande näckrosor.

TILLSAMMANS MED forskningskollegor har jag fått fram resultat av DNA-undersökningar som visar att den rödblommmande näckrosen har uppkommit genom en mutation hos den vita blomman. Den vita blomfärgen, som normalt är det dominerande färganlaget, har försvunnit och resultatet har blivit en röd blomma

Jag finner det särskilt intressant att det förekommer rödblommmande näckrosor i flera andra skogssjöar i Tiveden: Krokentärnarna, Hålsjön och Skyttasjön. Har det skett en mutation hos den vita blomman även i dessa sjöar eller har frön från den röda blomman i Fagertärn blivit spridd genom djur? Hur intressant frågan än är tror jag mig inte kunna få svar på den. Svaret ligger än så länge dolt i "vildmarkens nattsvarta sjö".

Karro-andans vara eller icke vara

Vinnande bidrag i årets uppsatstävling på Karro.
Författare: Mathilda Hagerud, SP2A.

ÅRET ÄR 2006. I trapphallen på Karolinska skolan är allt som det brukar vara. På en bänk nära väggen sitter jag och väntar på någon. Jag ser mig omkring bland resten av eleverna med syfte att försöka se igenom individerna för att istället kunna se mönstren. Varför valde dessa människor just Karro? Är det de som skapar skolans påstådda anda, eller är det andan som formar dem?

Det är en skön blandning folk jag ser. Ingen kan klandra skolan för att vara likriktad, inte! Märken varvas med secondhand, blont och finkammat med dreads och allmänt rufs. Det mest utmärkande är att nästan alla är tjejer. Tjejer med kjol, tjejer med hiphopjeans och tjejer med flerfärgade bomullsbyxor. Någon enstaka musikestetkille Ilunkar förbi med luggen hängande ner över ögonen. Efter honom kommer naturkillen med böcker under armen och bestämda steg på väg till ännu en pluggkväll med stadsbiblioteket. De svartklädda och vitsminkade står och hänger i gäng vid datorerna, förmodligen för att kolla om de fått något nytt mail på helgon.net.

Mitt bland alla sitter jag och känner mig bekväm. I en sådan mångfald är det lätt att bli accepterad, oavsett vilken stil du valt. Ingen bryr sig riktigt om vad du bär för kläder eller hur du sminkar dig när nästa person de möter ser ännu mer speciell ut.

Några timmar senare sitter jag i en annan trapphall. Denna gång är det på Rudbeck i väntan på mitt IV-val. Jag ser mig återigen omkring och ser märken, märken och märken följt av ett och annat alternativt märke såsom WE. En modebrud går förbi på höga klackar följt av en kille med backslickfrisyr. "Risbergska", tänker jag snabbt. Hade det varit en person med jeans och sliten hoodtröja under byggjackan hade jag säkert tänkt "Kvinnertata" eller "Tullängen". Jag känner mig inte alls lika bekväm här. Folk stirrar på mig och det känns som om jag är den enda tjejen utan tajta jeans och Canada Goose-jackan på hela skolan.

NÄR JAG ÄGNAT mig åt lite eftertanke påminner jag mig alla tajta jeans och höga klackar jag sett på Karro. Jag inser att mycket av det som vi kallar Karro-andan inte alls ligger i vad utomstående ser det som. Den berömda toleransen ligger mer i den mångfald som redan finns än i en speciell öppenhet i karroelevernas sinnen. Alla skolor har sina rykten som formas av andras föreställningar om dem som går där, samt status och diverse traditioner såsom Krampen.

Vårt rykte som alternativskola beror också det på mångfalden.

De som är så kallade alternativa söker sig hit för att hitta likasinnade, och många som hamnar här blir så småningom alternativa efter att ha fått en breddad syn på de olika stielarna.

Många utomstående ser alltså Karro-andan som synonym med en tillåtande och öppen atmosfär. Det är inte vad jag ser när jag granskar andan. Jag ser en plats där eleverna tillåts att ta plats mer än vad jag upplevt på andra skolor. Den elevdemokrati som finns är utbyggd och fungerar bra för att vara på en gymnasieskola. Det finns möjlighet att uttrycka sin åsikt. Jag upplever det som att det är lättare att åstadkomma en förändring i exempelvis knepiga scheman eller dåliga möbler här än på mina kompisars skolor. Sedan är det inte bara det rent beslutsmässiga som påverkas av denna sorts anda.

Eleverna står oftast i fokus på Karro, både i teorin och i praktiken.

Det är allt detta som tillsammans gör Karolinska till en skola som för mig verkar vara mer utformad efter eleverna än vad många andra skolor är. De flesta jag stött på på skolan trivs väldigt bra med sin skolmiljö. Sedan är det klart att mångfalden i stilar hos eleverna gör sitt till också, men det är inte enbart detta som formar Karros stämning.

ÅRET ÄR 2006 och Karro-andan lever och frodas. Den har utvecklats och säkert formats om under årens lopp, men nog tror jag att Karro har en speciell anda som påverkar stämningen mellan eleverna. Likaså har Risbergska, Rudbeck och alla de andra skolorna en stämning är unik just för deras elever. Karros anda har utvecklats positivt på många sätt, och om vi fortsätter så här kommer framtiden att formas efter samma positiva mönster, till glädje för kommande elever och som förebild i samhället.

FRÅN VÅR SKOLA

Gumæliusättlingar från Chicago och skolutveckling i vardagen

Av gymnasiechef Leif Lindström

LÄSÅRET 05/06 avslutades den 9 juni med ännu en galaföreläsning. Musik och dans varvat med tal och stipendieutdelningar. Ett sagolikt väder och hög stämning. Årets jubileumstalare, Nils Rydell från Stockholm som representerade 1946 års elever, riktade sig till årets avgångselever med ett tankeväckande och inspirerande tal. Det togs emot med öronbedövande jubel. Jag hoppas att det blir en tradition att jubileumsfirande grupper bidrar med en historisk länk över till den unga generationen

Efter avslutningen stannar lärarna kvar i tjänst någon vecka och icke undervisande personal ytterligare några veckor. Då ges möjlighet till att stanna upp och reflektera över det gångna läsåret, och det är för mig och mina medarbetare en nyttig period, då vi planerar inför kommande läsår och fortsatt positiv skolutveckling.

Några av dessa reflektioner delar jag gärna med läsarna av Sällskapets årsskrift.

KAROLINSKA SKOLAN har förmånen att arbeta med ett gott rykte i botten, grundlagt under decennier och sekler tillbaka. Det betyder att vi nästan alltid har lätt att rekrytera skickligt folk, vilket är en grundbult för att garantera god utbildningskvalitet. Som skolledare känner jag mig mycket privilegierad i jämförelse med kollegor på andra skolor.

Denna sommar har vi haft ett osedvanligt stort behov av nyrekrytering, mest beroende på ett stort antal pensioneringar. Åtminstone tre verkliga "långträdare" har valt att gå i pension efter lång och framgångsrik tjänst. Det gäller Elisabeth Kocken (ke och ma), Agne Bertilsson och Håkan Johannesson, båda med ma-fy som behörighet. På varje tjänst kan jag nog utan överdrift säga att vi kunnat räkna till bortemot tio kvalificerade sökande, och jag hoppas och tror att vi hittat "russinen i kakan".

Detta gäller förstås också på skolledarsidan där vi, för första gången på sju och ett halvt år, byter ut en kugge i maskineriet. Ann-Margret Runheim, framgångsrik programrektor för estetprogrammet, lämnar oss för ett skolchefsuppdrag i en mindre kommun i regionen. I hennes ställe kommer Annika Kronwall, rektor på Olaus Petri-skolan i Örebro, att träda in.

SVENSKA SKOLOR har ett uttalat demokratiuppdrag som vi tar på stort allvar. Jag vill gärna se vår skola som ett ställe där man också i vardagsslitet kan lära sig demokratiens spelregler och fördelar. Vi har ett antal demokratiska fora där Lokala styrelsen med elevmajoritet är den med långtgående befogenheter. Där har vi på Karro lyckats mycket väl i uppbyggnad, organisation, funktion och genomslagskraft. Vi är faktiskt kända utanför länet och i höstas var representanter från Styrelsen inbjudna till en gymnasieskola i Norrköping för att informera. Karros demokrati på export — inte illa!

Jag slutar aldrig förvånas över hur elever som får möjligheter att ta del i beslutsprocesser alltid växer med ansvar och blir seriösa beslutsfattare i viktiga frågor. Jag skulle kunna ta fram många exempel men jag nöjer mig med ett:

”Krampen” är ju en tävling med speciellt konstruerade grenar, såsom kanotpaddling med innebandyklubb och handboll med ihoptejpade ben, som vi varje år utkämpar mot Risbergiska skolan.

Det skall vara en lagom blandning av lek och allvar, men ibland tenderar det att gå för mycket ungdomlig prestige i strävan efter den åtråvärda vinsten. De senaste åren har en hel del icke önskvärda konsekvenser kunnat konstateras i samband med Krampen, till exempel skadegörelse, klotter och i något fall någon lindrigare personskada. Det innebar att tävlingen allvarligt ifrågasattes och skolledningarna på respektive skola markerade tydligt att om Krampen skulle fortsätta måste tävlingen kunna genomföras utan incidenter.

En omfattande diskussion genomfördes i varje klass under hösten, där vi bad om förslag på förbättringar som skulle säkerställa kommande Krampen-tävlingar. Resultatet av diskussionerna kanalisierades till våra demokratiska fora där processen fortsatte och efter nyåret påbörjades samarbetet med Risbergiska skolan, där motsvarande process också pågick.

Företrädare för Karro och Ri möttes under varje månad fram till den 5 juni, då det var dags, och vi var många som såg fram emot evenemanget med spänd förväntan. Det gick utmärkt, inte det minsta problem kunde noteras. Det var fantastiskt skönt att kunna konstatera att en lång och bitvis, mödosam process krönts med framgång.

Ni undrar över resultatet? Jag vill inte kommentera det eftersom det blev samma resultat för tredje året å rad. Vi glömmer det och kommer tillbaka i juni-07.

KAROLINSKA SKOLANS förgreningar är vidunderligt spännande och intressanta. I januari 2005 fick jag ett e-postbrev från okänd avsändare: Richard Trosper, Chicago, Illinois, USA. Han undrade om någon företrädare för skolan hade möjlighet att informera honom och hans familj om Karolinska skolan. "Självklart" blev mitt svar, "vi är mycket intresserade av alla internationella kontakter". Det visade sig att familjen Trosper hade rötter i Örebro som ättlingar till familjen Gumaelius, namnet välbekant på Karro. Otto Joel Gumaelius var en legendarisk och framstående rektor på Schola Carolina under åren 1830-1861. Otto Joels yngre bror Gustaf Wilhelm var farfars farfar till Richards mamma Nancy. Denne Gustaf Wilhelm Gumaelius var för övrigt inspektor på Karolinska läroverket och inspekterade alltså sin egen bror.

Nu hade familjen Trosper börjat gräva i släkthistorien och ville veta "allt" om Karro och Örebro. Jag försåg Trosper med drösvis av material och man efterfrågade än mer. Plötsligt stod jag med en inbjudan till Chicago eftersom jag låtit antyda att semestermålen 2005 var inriktade mot USA. Jag åkte alltså över tillsammans med min son i juni/juli förra året och möttes av en fantastisk amerikansk gästvänlighet. Vi stannade fyra-fem dagar där. En av kvällarna ägnades åt en släkträff med samtliga kända Gumaeliusättlingar i Chicago, och då fick jag möjlighet att berätta om skolan inför många intresserade.

Kontakten har bibehållits under läsåret som gått, och det naturliga andrasteget var förstås att invitera Richard och hans mor Nancy till Örebro och Karro. I maj månad anlände de och vi försökte ordna ett antal informativa och trevliga möten i det veckolånga programmet. Vi hade sådan tur att några riktiga höjdpunkter i Karros årscykel fick plats. Trosper blev inviterade av en vänlig balkommitté till årets studentbal på Frimurarlogen och till premiären på årets musical "Orange Knickers" på Gamla Teatern. De var djupt imponerade av båda tillställningarna och våra fantastiska elever uppförande och uppträdande.

Otto Joel Gumaelius var dessutom grundare av Nerikes Allehanda, så ett besök på tidningen, med ett efterföljande reportage, var också en självklarhet. Örebro kommun tog också emot och en släkting från Falun, Olof Gumaelius, kom ned för att hälsa på.

Vad nästa steg kan tänkas bli vet ingen, men det är i alla fall en fantastisk story om vår skolas ryktbarhet och historia som få kan mäta sig med. Om någon läsare, Gumaeliusättling eller ej, vill veta mer går det bra att ta kontakt med mig.

SKOLANS INTERNATIONELLA kontakter, som tidigare blomstrat, tvingades till en lägre profil och volym under förra läsåret efter ett påpekande från Skolverket. Det är inte längre tillåtet att låta elever betala för deltagande i utbyten, utan skolan måste stå för hela kostnaden alternativt hitta extern finansiering. Tyvärr tillåter inte vår ekonomi några nämnvärda internationella utsvävningar.

Detta var några korta brottstycken från ett gånget läsår och vi kan sammanfattningsvis konstatera att Karolinska skolan står sig gott vid alla jämförelser och jag är mycket nöjd med skolans utvecklingstakt. Nästa läsår kommer att handla mycket om förberedelser för en ny gymnasierreform, Gy-07; mer om detta i nästa års krönika.

2006 års stipendiater på Karolinska skolan

Stipendierna ur de två fonder som förvaltas av Sällskapet ÖrebroKarolinare i Stockholm utdelades våren 2006 till Ida Nordlund, NV3A (Gellerstedtska fonden, 11.000 kronor) och till Lanja Nawsad Sabir, NV3A (Widlundska fonden, 9.000 kronor). Ett stipendium ur Gellerstedtska/Widlundska fonden gemensamt (5.000 kronor) utdelades till Anni Strandberg, SP3B.

Ur Ursingska fonden utdelades 2.500 kronor till Lena Sundin, SP3A, och ur Ericssons fond 1.000 kronor till Andrej Iznin, SP3A.

Latinare årgång 1956 på tvådagarsträff

Femtioårsjubilerande latinare, bakre raden från vänster: Sture Äqvist, Gunnar Sundling, Allan Andersson, Nils-Göran Helgeson, Göran Brandell; främre raden Per-Axel Wiktorsson, Per Sahlin, Karl-Göran Jonasson, Lars Ekman, Håkan Thyberg, Åke Brandberg, Carl-Anders Lindstén och Lars Angerdal. Dessutom deltog Åke Saldeen.

KARROS RING L IV⁴ årgång 1956, som har träffats vart femte år, firade sitt 50-årsjubileum med en tvådagarsträff 1-2 juni. Där deltog 14 av klassens 26 elever (6 har avlidit). Det började med sedvanlig musikstund kl. 12.00 i Nikolaikyrkan, där Lars Angerdal, f.d. domkyrkoorganist i Uppsala, framförde några orgelstycken.

Därefter blev det besök på Kvarntorpshögen, där klasskamraten Carl-Anders Lindstén, som skrivit flera böcker om sevärdheter i Örebro län, gav en livfull och intressant guidning på "högen".

Nästa programpunkt var visning av den nya Musikhögskolan som ingår i Örebro universitet. Samkväm med middag på Bielkemässen avslutade första dagen.

Morgonen därpå besöktes Rynningeviken, Rävgången och det nyligen invigda Natu-rens hus med Carl-Anders Lindstén som sakkunnig guide. Så var det dags för besöket på Karro. Förra lektorn Erland Bohlin gav en historisk exposé med betoning på mitten av 1950-talet, som väckte nostalgiska känslor. Han beskrev också den utveckling av skolan som skett och sker.

50-årsträffen avslutades med lunch på Svampen.

Göran Brandell

A3-studenter 1961 på 45-årsträff

45 ÅR EFTER examensdagen 1961 träffades 18 A3-studenter på Karro den 13 maj 2006. Första raden från vänster: Per-Olof Wejnarth, Ulf Gerhardsson, Torgny Nyström, Leif Hallström, Cenneth Lundholm, Olle Norrbohm, Lennart Skoglund. Mittenraden från vänster: Curt Carlberg, Lennart Malm, Per Hedlund, Åke Johansson, Klaes Andersson. Översta raden: Ulf Edvardsson, Jan Wikner, Christer Eker, Jan-Olof Rybring. — Med på träffen men inte på bilden: Anders Malmros och Lars Eriksson.

KARROSTUDENTER ÅRGÅNG 1951, latinare och realare tillsammans, samlades till 55-årsträff med middag i Bielkemässen den 12 maj. På denna gruppbild ses från vänster Olle Vävare, Jürgen Bensch, Göran Zetterqvist, Karl-Axel Strid, Jens Sande, Olle Collgård, Sigvard Lundell, S-O Johansson, Sigge Höggren, Sven-Göran Freberg, Lars Otto Berg, Sten Danielsson, Johnny Lindahl, S.O. Turesson, Bosse Larsson, Bengt Holm och Gunnar Hemming. — I träffen deltog också Lars Göran Molander, Bosse Hallmén, Lars Torsten Olsson, Anders Lindné och Gustav Asplund. Programmet inleddes med lunch på Svampen och på eftermiddagen samlades man i Karros nya bibliotek, som föresvisades av Lasse Hallmén. — Vid middagsbordet höll Jürgen Bensch ett kort tal som introducerade Studentsången. Den sjöngs med känsla. En minnesvärd träff!

Jubileumsträff med årgång 1966

40-årsjubilerande realare, nedre raden från vänster: Kjell Renström, civilingenjör och industriman i Ludvika, Gunnar Alm, professor i Uppsala, Roland Ekinge, teknologie doktor och industriman i Norrköping, Bertil Andersson, civilingenjör och industriman i Järfälla, Sören Lithell, civilekonom och industriman i Vintrosa, Juri Männik, läkare i Stockholm; övre raden från vänster: Stig Landberger, logistikchef i Västerås, Bertil Selander, statstjänsteman i Örebro, Gunnar Flisberg, civilingenjör och Vice President ABB i Ludvika, Öivo Kuusk, adjunkt i Örebro, Håkan Tiselius, adjunkt i Örebro, samt Björn Svensson, läkare i Örebro.

KARROSTUDENTERNA i ring R IV B årgång 1966 samlade på Sibiriens trappa vid 40-årsträffen den 20 maj 2006.

Tillsammans med medföljande ”respektive” hade man en mycket intressant dag tillsammans på Karro med visning av biblioteket, aulan, museet och studentskrivningarna i djupa källarvalvet. Efter lunch på Märtas följde en utfärd till Oset och en guidad fågelvandring samt avslutande fin middag i gamla I3:s matsal.

Musikaliskt vårmöte med Birger Källén

HELT I MUSIKENS tecken gick årets vårmöte med Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm den 19 maj. Huvudperson var musikdirektör Birger Källén, 92 år, som var musiklektör på Karro åren 1943-1953 och fortfarande är aktiv och vital.

I Adolf Fredriks församlingshus på Kammakaregatan, genomfördes en pianoafton av hög klass. Den inleddes av Birger Källén med Wilhelm Peterson-Bergers första pianosvit ur Frösöblomster. Sviten består av åtta stycken, bland dem I sommarhagen och Vid Frösö kyrka. Därefter övertogs flygeln av två Karro-studenter.

Lars Zachrisson framförde Chopins etyd i ass-dur (Harpetyden) och Preludium i f-dur ur Bachs Das wohltemperierte Klavier.

Gustav Asplund spelade Morgonvandring av Emil Sjögren och Vals ur hans eget pianoverk Aktiviteter.

En välsmakande tre-rätters middag serverades därefter i matsalen. I anslutning till middagen genomfördes årsmötet, där ny skattmästare utsågs Björn Norrbom — efter Sven Olov Johansson som efter fem år på denna post avböjde återval. Birger Källén höll ett uppskattat tal med några minnen från Karroåren. Ett fint möte i musikens tecken!

Olle Vävare

*Vårmetets tre pianister:
sittande Birger Källén, t.v.
Gustav Asplund, t.h. Lars
Zachrisson.*

En hundraårig Örebro-Karolinare

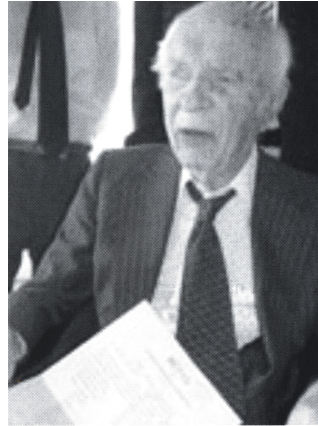
HAN GLÖMDE att skriva rubriken på sin studentuppsats 1925, men det gick bra ändå. Latin- och modersmålläraren A.V. Enblom skrev dit den efteråt.

Det var ett av många minnen som f.d. kommandörkaptenen Rune Lagerquist, Stockholm, kunde berätta för gästerna på sin 100-årsdag den 6 augusti 2006.

Sedan 1947 är han medlem i Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm, vars ordförande Lars Blomberg uppvaktade sällskapets äldste medlem.

Till Karrominnena hör episoder med lektor "Månne", som inte ville såga att någon svarat fel utan sa: "Månne Lagerquist menar så här..." En speciell händelse var invigningen av Slottskogsvallen i Göteborg 1923 där tusen elever från Örebro deltog med en gymnastikuppvisning.

Efter studenten utbildade sig Rune till marinintendent och blev fänrik 1929. Som kadett var han med på pansarkryssaren Fylgias långresa 1926/27 och var då med vid bröllopet i Bryssel 1926 mellan kronprinsessan Astrid och prins Leopold. Man

Rune Lagerquist på 100-årsdagen med studentbetyget från 1925.

anlöpte också Vera Cruz och for med tåg till Mexico City. Som fartygsintendent var han också med på pansarkryssaren Drottning Victoria, tungt bestyckad, och rustade pansarskeppet Sverige 1933. Han tjänstgjorde som lärare vid sjökrigsskolan och under kriget på örlogsvarvet i Karlskrona. Efter kriget blev han stabsintendent på KA3, och från 1953 tjänstgjorde han på marinförvaltningen i Stockholm fram till pensioneringen.

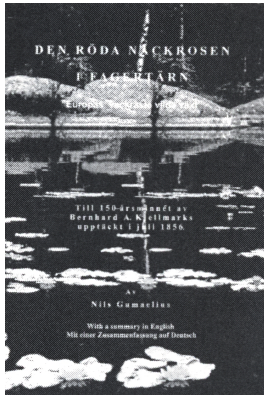
Den röda näckrosen hyllad i ord och ton

NÄR *Nils Gumaelius*, före detta skoledare bosatt i Lund, forskade i sin släkt fann han att hans mormors far var kyrkoherden i Axberg Bernhard Kjellmark, mannen som i sin ungdom fann den tidigare okända röda näckrosen i Fagertårn. Nils Gumaelius blev intresserad av den röda näckrosen och han är idag en av de främsta entusiasterna för och beskyddarna av den röda näckrosen.

Till 150-årsminnet av blommans upptäckt har han skrivit skriften *Den röda näckrosen i Fagertårn* (28 sidor, häftad, författarens förlag). Den refereras utförligt i artikeln på sid 19-24.

Det må nämnas att ett textsammandrag återges på både engelska och tyska i häftet. Översättare är Nils bror *Herman Erik Gumaelius*, student på Karro 1943, som även medverkar med flera visor inspelade på den cdskiva som medföljer boken.

Förlagets adress: AV-Konsult i Lund KB, Ängslyckev. 4, 245 62 Hjärum. Pris inkl. cd: 90 kr.

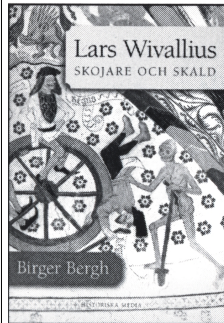
O.V.

Vivat Wivallius!

FÖRRA ÅRET uppmärksammade Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm 400-årsminnet av Lars Wivallius födelse. Vid höstmötet medverkade Lennart Jörälv, författaren till Wivallius-boken *Lärkans sång är icke lång*, och då utsågs Lars Wivallius till hedersledamot i Sällskapet! — Detta uppmärksammades i både DN och NA.

Artikeln i DN återges här intill.

Samtidigt utkom boken *Lars Wivallius, skojare och skald* med professorn i latin i Lund Birger Bergh som författare. Denna bok ger en grundlig

fördjupning i Lars Wivallius skaldekonst. Bergh har översatt flera texter och dikter som Wivallius skrev på latin, och dessa publiceras här för första gången. För den som har intresse för Lars Wivallius är denna bok en rik och outhärlig källa att ösa ur. — Förlag: Historiska media.

O.V.

Gratis, Lasse!

Skalden, äventyraren och storskojaren Lars Wivallius (1605–1669) har i anledning av sin 400-årsdag invalts som hedersmedlem i Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm.

Invalset skedde med akklamation den gångna veckohelgen sedan Wivallius sentida skolkamrater vid sitt höstmöte i Gamla Stan i Stockholm av journalisten och författaren Lennart Jörälv guidats från poeten's vagga i byn Wivalla utanför Örebro, via furstegemak och fängelsehålor på den europeiska kontinenten, till graven på Katarina kyrkogård här i huvudstaden.

Försäkrat

BO VIKTOR PAGELS

Här har Lars Wivallius get sig ut för att vara greve av Stegeholm och tecknat sitt eget adelsvapen.

Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm

Styrelse 2006-2007

Ordförande

Lars Blomberg
Rådmansgatan 84
113 29 Stockholm
Tel 08-30 30 57

Skattmästare

Björn Norrbom
Brahegatan 54
114 37 Stockholm
tel. 08-661 47 45
bjorn.norrbom@seb.se

Sekreterare

Rolf Rulander
Fruängsvägen 10
194 52 Upplands Väsby
tel 08 590 802 07
rulander@hem.utfors.se

Ledamöter

Elisabeth Ankarcrona
Bengt Ekström
Karin Magnusson
Jan Mårtenson

Årsavgift 100 kr. Plusgirokonto 39 49 – 5

Sällskapet Karolinare i Örebro

Styrelse 2006-2007

Ordförande

Erland Bohlin
Mejramvägen 32
702 18 Örebro
tel. 019-33 22 01
erland.bohlin@hotmail.com

Kassör

Bo Engström
Studievägen 9
702 16 Örebro
tel. 019-611 37 40
bo.engstrom@comhem.se

Sekreterare

Barbro Torpfeldt
Tallhöjden
705 92 Örebro
tel. 019-14 98 33
barbrot2@hotmail.com

Ledamöter

Lars Carbark
Lars Hallmén
Jan Hultgren

Årsavgift 100 kr. Plusgirokonto 49 73 70 - 7